

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 4. Del : 1856-82

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "4. Del : 1856-82", i Heiberg, Johanne Luise: *4. Del : 1856-82*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 202. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr07val-shoot-idm139968709973776/facsimile.pdf> (tilgået 28. januar 2022)

Anvendt udgave: 4. Del : 1856-82

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

BOGEN OM HEIBERGS FORÆLDRE.

Mine Sommerophold i Norge vare mig ogsaa til stor Nytte i en Sag, som længe havde ligget mig paa Hjerte. Som jeg har fortalt, havde min Husbond Aaret før sin Død brændt Størstedelen af sine Brevskaaber og Papirer, fordi han ikke ønskede, de skulde falde i fremmede Hænder. Kun Ah, hvad der omløbfede Skilsmissee mellem hans Forældre, havde han spæret. Denne hele Correspondance saas jeg nu her for første Gang efter hans Død. At ikke ogsaa denne var bleven ofret til Laerne, syntes mig at tyde paa, at hans Mening hermed maatte være, at denne hele Sag horte Historien til og maatte endog offentliggjøres, og at han derfor ikke havde Ret til at tilintetgøre saa vigtige Bidrag til denne Sags Forstaelse. Ofte prøvede jeg efter hans Død paa at gjennekalde alle disse Breve mellem P. A. Heiberg og hans fraskilte Hustru. Men Breve, der ere flere Maanedgange gamle, ere ikke lette at komme igjennem. Blevket var stærkt afbleget, flere uden Dato og Aarstal, saa jeg næsten opgav at finde Rede i alt dette. Alligevel laa det bestandigt i min Tanke, at jeg kunde gjøre mig bekendt med dem, især da det i Aarenes Løb faldt mig ind, om ikke det kunde siges at være min Pligt at benytte dem til Underretning ogsaa for Andre om, hvorledes det egentlig hang sammen med denne Tragedie, som Verden for længe siden havde udtalt sin Dom over uden at have Trasken til dens Forstaelse. Da besluttede jeg endelig 1880, altsaa 20 Aar efter at disse Papirer vare blevne min Eiendom, under et Ophold i Norge ved Badestedet Sandefjord, ganske at lade mig optage af Læsningen og om muligt af Forstaelsen af den hele Begivenhed. Jeg stolde paa, at jeg ved det glimrende Sollys om Sommeren i Norge omstider skulde komme igjennem den vidtløftige Læsning. Vi havde faaet en hyggelig Bolig tillige i Sandefjord. En smuk lille Blomsterhave horte hertil, og midt i den opad et Fjeld var anbragt et stort Lysthus, forpaalet mellem høje Graner, med Græsbeuge indeni, helt bedækkede af Fyr og Geangrene. I dette ventige, af Græsugt fyldte Lysthus sad jeg nu det meste af Dagen ene, kun med Smaaafgørene hoppende og pippende rundt omkring mig, fordybende mig i de mange, mig hidtil ukjendte Breve af Mennesket, der vare blevne mine nære Slegtninge. Jeg betoges nu mere og mere af dette høist interessante Arbejde, og under Læsningen gik det op for mig, at der her var et ved et litterært Testament betroet Hverv, som jeg kunde fyldestgjøre, saa godt jeg formaaede. Jeg saae, at naaget de vidtløftige Udfølelser denne Sag angaaende, som disse Breve indeholdt, trængte de dog til mange Commentarer, som Ingen uden jeg formaaede at give. Jeg sagde til mig selv: Naar man naaer sig de 70 Aar, da bærer det. Da jeg efter tre

Maanedens Forløb sitter sad i Kjøbenhavn, var jeg ganske optaget af at ordne og oplyse de efterladte Brevskaber ved Hjelpe af Alt, hvad jeg i det lange Samliv med min Svigermoder havde erfaret om denne Sag. I Vinteren 39—41 fuldendte jeg dette Arbejde og tænkte: Lad det nu ligge ganske roligt, thi ogsaa jeg — den Sidses af os Tro — er død, da kan det jo udgives, ifald man finder det en Udgivelse værd, og det hele Manuscript læs nu i nogen Tid ganske roligt i mit Skab. En Eftermiddag — ganske tilfældigt — besøgte Skolebestyrer Adam Hauch mig et Besøg. Vi kom i Tale om gamle Tider. Jeg fortalte Et og Andet om min Svigermoder og vort Samliv samt om den Brevveksling, jeg var Elter af. Han udbrod da: „Fru Heiberg, De bør skrive Deres Levnet og offentliggjøre disse Breve.“ Jeg smilede indvendigt ved disse Ord, thi mit Levnet læs alt dengang fordygt hos mig og Bogen om Thomasine Gyllenborg og P. A. Heiberg ligeledes. „Ak!“ svarede jeg, „selv om dette var mig muligt, hvad saa? Uden Hjelpe vilde det dog være mig umuligt at læse det udgivet; at læse Coronerer o. s. v. ligger ikke for mig. Vel har jeg hengivne Venner, der troligt vilde staa mig bi, ifald jeg ønskede det, men jeg synes ikke, at jeg med en god Samvittighed kunde belyrde nogen af dem med et saa vidtløftigt Arbejde“. Da udbrod han paa en Maade, som jeg saa ikke var tør Atgighed: „Berol mig dette Arbejde, ifald De tror, at jeg fornaar at udføre det til Deres Tilfredshed, og jeg beder Dem tro mig, at det intet Offer vilde være for mig, men en stor Glæde.“ Et Par af mine forretnings Venner havde alt tidligere læst mit Manuscript om P. A. Heiberg og Thomasine Gyllenborgs Skilsmisshistorie og havde udtalt deres Tilfredshed med det. Den Tænke gik da som et Lyn igjennem mig: skulde du benytte dig af dette Tilbud? Jeg sagde da til Hauch: „Om mit Levnet er lært ikke Tale, men for et andet Arbejde kunde jeg fristes til at modtage Deres gode Tilbud.“ Jeg hentede nu Manuscriptet og sagde: „Læs dette og sig mig, om De tror, at det kan have Interesse for Andre end mig.“ Efter utrolig kort Tids Forløb svarede den varme og phantasirige Hauch mig, at han med overordentlig Interesse havde læst mit Manuscript og bad mig, ikke at oprette at udgive Bogen. Et Par af mine Venner fornedes deres Opfordring med Hauchs, og Udgivelsen blev besluttet. Bogen udkom den 16de November 1882, P. A. Heibergs Fødselsdag. Jeg havde ofte tænkt under Trykningen: dette er virkelig et Vovestykke; hvem interesserer sig i vor nye, bevangede Tid for disse gamle, længst afsdøde Mennesker? Des større var min Forundring, ja Forbauselse, da Bogen blev revet hort og udkom i ganske kort Tid i tre store Oplag. Breve strømmede dagligt ind til mig fra Norge og Sverige som for Danmark, ja selv fra Amerika; Alle vidnede om den varmeste Interesse for Bogens Indhold. Saa godt som alle Blades Anmeldelser udtalte deres Aerkjendelse af Bogens Belysning for vor Litteratur. Lidt

efter lidt dannede sig forskjellige Meninger om, hvorvidt det var ret af mig
 at betro det store Publikum disse intime Forhold. Man glæmte, at de alle
 vaae, længst forinden Bogen udkom, annehare Kjendegjæringer for Alle,
 der i det Hele taget interessere sig for litteraire Personligheder. Det var kun
 5 Motiverne, det Undskyldende ved den hele Catastrophe, man her blev ind-
 viet i, Motiver, saa menneskelige, saa aldeles grebene ud af Livet, at det
 voxne Menneske ikke er til, der ikke har mødt enten i Livet selv eller i Bøger
 slige Tragedier. Nogle fandt, at jeg havde været partisk for Heibergs Moder
 imod hans Fader. Denne Beskyldning tog jeg mig ikke nær. Thi jeg ved
 10 bedst, i hvilken Grad det under Arbeidet har mig paa Hjerter, ikke uden
 Nødvendighed at ytre Noget, der kunde kaste et ufordelagtigt Lys paa Hei-
 bergs Fader, men at tie mod, hvad der fjernede hans Hustru fra ham, lod
 sig jo ikke gjøre. ifald hendes saa vel som hans Character skulle staa klart,
 tydeligt og bestemt for Læseren. At den Paastand, at P. A. Heiberg ved disse
 15 Meddelelser var forurettet, er ugrundet, viste sig jo desuden i et bestemt
 Factum. P. A. Heibergs Minde var saa godt som uddød. I mange Aar var
 hans Navn neppe nævnt i vor Litteratur, hans Værker vare aldeles ode af
 Læsekredsen. Hvoraf kom det da, at han efter denne Bogs Udgivelse havde
 sig stærkt i den almindelige Interesse? At han efter denne Bog fik nye Ven-
 20 ner, der beundrede hans Characterfasthed, hans Resignation i Ulykken, hans
 Fædrelandskjærlighed? Det er, synes mig, ikke ubeskædent at sige, at han
 ved denne Bogs Udgivelse formelig er levet op igjen i den offentlige Be-
 vidsthed som en betydelig dansk Mand, Nationen ikke behøver at skamme sig
 over at tælle imellem sine mærkelige Personligheder. Ja, han steg i den Grad
 25 i den offentlige Mening, at man Aaret efter gjenoptrykte et Udvalg af hans
 litteraire Arbejder.

Det er vanskeligt for den menneskelige Dom at være retfærdig. I en Kon-
 flikt som den mellem disse to mærkelige Personligheder gaar det ikke an
 at sige: Han har Ret, hun har Uret, eller hun har Ret, han Uret. Det
 30 Sande er: Skyld paa begge Sider, men ogsaa Undskyldning paa begge Sider.
 Hvorfor vil Verden være strengere imod disse To, end de indbyrdes vare
 mod hinanden? Læs hans sidste Brev til hende og hendes sidste Brev til ham
 i Bogen, da vil man se, at de menneskeligt og forsonende tillægge sig selv,
 hver især, Part i Brøden. Se, dette er Sandheden, ubstaaet af to noble Ceny-
 35 ter uden al Lidenskabelighed, al Exaltation. De have søgt sig dette selv, for-
 inden den endelige Dom bliver fældet over dem. Lad os Andre da følge
 deres Eksempel.